

การยื่นคำขอรับ “เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ... สำคัญอย่างไร ?

โดย... ลุงเป็นธรรม

สายด่วนศาลปกครอง 1355

ส่วนที่ 1 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : สถิติการของผู้สูงอายุ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประมาณการประชากรว่า ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 ทั้งประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่เร็วมาก ... โดยประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 28 ในปี 2574 (ที่มา : สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558, มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (น.7), <http://www.dop.go.th/> 18 ธันวาคม 2561)

เมื่อสังคมไทยมีผู้สูงวัยมากขึ้นตามลำดับ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายเพื่อคุ้มครองดูแลผู้สูงวัยในด้านต่าง ๆ ซึ่งการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถือเป็นมาตรการหนึ่งในหลาย ๆ มาตรการของรัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์เป็นสวัสดิการแก่ผู้สูงวัยให้มีรายได้สำหรับการยังชีพ โดยกำหนดจ่ายให้เป็นรายเดือนตามเกณฑ์อายุและมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นที่ผู้สูงอายุมีภูมิลำเนา เช่น ในกรุงเทพมหานคร คือ สำนักงานเขต หรือต่างจังหวัด คือ เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลรับผิดชอบจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่การจ่ายเงินดังกล่าวผู้สูงอายุจะต้องเป็นผู้ “ลงทะเบียน” ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยกรอกข้อมูลลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ตามแบบฟอร์มที่ทางราชการให้ไว้ ...

วันนี้ ลุงเป็นธรรมมีอุทาหรณ์จากคดีปกครองมาฝากเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของสิทธิในการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ... ครับ

เรื่องแรก ... การกรอกข้อมูลลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ตามแบบฟอร์มที่ทางราชการให้ไว้ จะต้องเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับเบี้ยยังชีพตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ... เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุและได้จ่ายเงินให้กับผู้สูงอายุ ในทางกฎหมายถือว่า “การรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ” เป็น “คำสั่งทางปกครอง” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หากต่อมาเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่า ผู้สูงอายุกรอกข้อมูลโดยแสดงข้อเท็จจริงเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้อง เช่น ไม่มีคุณสมบัติ เจ้าหน้าที่มีอำนาจเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวและเรียกเงินคืนได้เพราะถือว่า “ไม่สุจริต”

เรียกได้ว่า ผู้สูงอายุต้องรับรองตัวเองว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติถูกต้องนั่นเอง ... ครับ

เรื่องที่สอง ... กรณีที่ผู้สูงอายุมี “การย้ายภูมิลำเนา” จะต้องลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ใหม่ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ตามที่ระเบียบกำหนดไว้ด้วย

ดังนั้น ทั้งสองเรื่องจึงถือว่ามีความสำคัญมากนะครับ ... ! เพราะถ้าผู้สูงอายุไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดจะมีผลต่อสิทธิการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุล่าช้าหรืออาจไม่ได้รับเลยก็ได้ ...

ทั้งสองเรื่องสำคัญอย่างไร ? เรามาทำความเข้าใจจากตัวอย่างข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในคดีปกครองนะครับ ...

ส่วนที่ 2 การยื่นคำขอรับ “เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ... สำคัญอย่างไร ?

เรื่องแรก ... นะครับ คือ การกรอกข้อมูลลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ตามแบบฟอร์มที่ทางราชการไว้ให้ จะต้องเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับเบี้ยยังชีพตามที่กฎหมายกำหนดด้วย ...

ดังเช่นข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 996/2560 คดีนี้ นาย ก. ได้ยื่นแบบคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยในแบบคำขอ ... ระบุว่า เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่า ตนเองเป็นผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามในการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่จึงระงับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและแจ้งให้คืนเงินในส่วนที่เคยรับไปแล้ว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า คำสั่งรับขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นการให้เงินซึ่งออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว เจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน แต่ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้ หากผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

ดังนั้น การที่นาย ก. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีข้อความระบุไว้ในแบบคำขอว่า ... ขอรับรองว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนในการขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามในการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่ยื่นคำขอ จึงถือได้ว่านาย ก. รู้ถึงลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและแสดงข้อความอันเป็นเท็จในการยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อเจ้าหน้าที่

นาย ก. จึงไม่อาจอ้างความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองเพื่อที่จะได้รับความคุ้มครองโดยไม่ต้องคืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่เคยรับไปแล้วได้ พิพากษาให้นาย ก. คืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุพร้อมดอกเบี้ย

เรื่องที่สอง ... ครับ ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีการ “ย้ายภูมิลำเนา” จะต้องลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ใหม่ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่

มูลเหตุของคดีนี้ เกิดขึ้นในระหว่างการบังคับใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 โดยข้อ 8 กำหนดว่า กรณีที่มีการย้ายถิ่นที่อยู่จะต้องลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ก่อนสิ้นปีงบประมาณ ... ซึ่งคดีนี้ นาย ข. ผู้สูงอายุ ได้ย้ายภูมิลำเนา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ได้จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้กับนาย ข. ต่อไปจนสิ้นปีงบประมาณ (ปี 2555) แต่ในปีงบประมาณถัดมา (ปี 2556) ไม่จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เพราะเห็นว่า นาย ข. ไม่ได้ลงทะเบียนก่อนสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เพื่อรับเบี้ยยังชีพในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

นาย ข. (ผู้ฟ้องคดี) ได้แย้งว่า การเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพไม่ถูกต้อง เพราะ ได้ลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ก่อนสิ้นปีงบประมาณแล้ว

นาย ข. จึงนำคดีมาฟ้องโดยขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ เทศบาลตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดี) จ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้ฟ้องคดีในช่วงที่ไม่ได้รับเงิน

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ข้อ 8 บัญญัติว่า ในกรณีผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งย้ายภูมิลำเนาไปอยู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เคยจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดิม ยังคงจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจนกว่าจะสิ้นปีงบประมาณนั้น หากมีความประสงค์จะรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ ต้องไปลงทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ก่อนสิ้นปีงบประมาณ

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้ขอลงทะเบียน (วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2555) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ (ผู้ถูกฟ้องคดี) ก่อนสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ตามระเบียบดังกล่าวแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 (เดือนตุลาคม 2555 ถึง กันยายน 2556) ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่ผู้ฟ้องคดีตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 เป็นต้นไป **การที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่เบิกจ่ายเงิน** ให้แก่ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (รายละเอียดอ่านได้ในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 798/2561 และสามารถสืบค้นบทความย้อนหลังได้ที่ www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทธรณ์จากคดีปกครอง)

ข้อสังเกต คดีนี้เป็นการยื่นขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ... นะครับ

แต่ปัจจุบันได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยข้อ 8 กำหนดว่า ผู้สูงอายุผู้ใดที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ต่อมาผู้สูงอายุนั้นได้ย้ายภูมิลำเนาไปอยู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ให้ผู้สูงอายุไปลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยตนเองต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ นับตั้งแต่วันที่ย้ายแต่ไม่เกินเดือนพฤศจิกายนของปีนั้น ๆ ทั้งนี้ ให้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ในปีงบประมาณถัดไป ... ครับ

เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ สวัสดิการที่รัฐได้ให้ความช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน อย่างไรก็ตาม การให้ได้มาซึ่งสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุย่อมต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ทางราชการกำหนด เช่น การแจ้งลงทะเบียนใน “แบบคำขอลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ณ หน่วยงานราชการตามระยะเวลาที่กำหนด การตรวจสอบคุณสมบัติของตนเองว่าเป็นผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้สูงอายุย้ายภูมิลำเนาซึ่งต้องแจ้งลงทะเบียนใหม่ตามระเบียบด้วย รวมทั้งการกรอกข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะหากแจ้งข้อมูลหรือข้อความที่เป็นเท็จจะ ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเลย ในขณะที่เดียวกัน หากผู้สูงอายุยื่นแบบคำขอ “ลงทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” สมบูรณ์ครบถ้วนและถูกต้องตามระเบียบแล้ว หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามสิทธิที่ผู้สูงอายุพึงได้รับตามกฎหมาย ... เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการตามสิทธิที่พึงได้ตามกฎหมาย ... ครับ

ส่วนที่ 3 รัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

มาตรา 51 การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้น กับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

ความเชื่อโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้วโดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นต้องเสียหายเกินควรแก่กรณี

ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

(1) ผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง หรือข่มขู่ หรือชักจูงใจ โดยการให้ทรัพย์สิน หรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

(2) ผู้นั้นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ